

<<ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ>> ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Շփման խնդիրները նախադպրոցական տարիքում

Կատարող՝ Սոնա Միքայելյան

Ղեկավար՝ Կիմա Գևորգյան

Երևան 2022

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Տեսական աշխատանք.....	4–10
1.1.Երեխաների հոգեառոցիական զարգացումն ու հիմնական փուլերը.....	4–5
1.2.Տարիքային շրջափառանում.....	6–7
1.3 Շփման խնդիրները նախադպրոցական տարիքում.....	8–10
Գործնական աշխատանք.....	11
Եզրակացություն.....	12
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	13

Ներածություն

Ուսումնասիրվող թեման է «Շփման խնդիրները նախադպրոցական տարիքում»:
Թեման բավականին արդիական է հատկապես մեր օրերում, քանի – որ բոլորիս ուշադրության կենտրոնում է և յուրաքանչյուրս մեր կողմից իրականացված աշխատանքով փորձում ենք դեպի դրականը փոխել նախադպրոցական տարիքի երեխաների կյանքի որակն ու շփման ընթացքում ունեցած խնդիրները:

Երեխայի անձի զարգացումը մեծապես կախված է մտերիմ մեծահասակի հետ շփում: Կյանքի ընթացքում մարդիկ ունենում են իրենց համար նշանակալի և կարևոր միջանձնային հարաբերություններ: Երեխան մեծահասակի հետ շփվելու ընթացքում ձեռք է բերում մարդկության փորձը: Այդ շփման ընթացքում մեծահասակն ազդում է երեխայի վրա, նրա առջև խնդիրներ է դնում, այդ խնդիրները կատարելու դեպքում երեխան կամ խրախուսվում է կամ պատժվում և դրանով իսկ որոշ գործողություններ ամրապնդվում են կամ չեն ամրապնդվում:

Ներառական կրթությունը չի կարելի շքեղություն համարել: Չափազանց երկար ժամանակ հաշմանդամություն ունեցող երեխաները դուրս են մղվել հասարակությունից և զրկվել են կրթություն ստանալու իրավունքից: Յուրաքանչյուր երեխա, հատկապես առավել խոցելի համարվող, պետք է պայքարի իր իրավունքների համար:

Երեխաների հոգեւոցիալական զարգացումն ու հիմնական փուլերը

Ծնվելով՝ երեխաները հայտնվում են մի աշխարհում, որը լի է սպասելիքներով, հաստատված նորմերով, դիրքորոշումներով, հավատալիքներով, արժեքներով, ավանդույթներով և իրադարձությունների նկատմամբ կայուն վերաբերմունքի ձևերով: Նրանց սպասվում է հարուստ մշակութային և սոցիալական ժառանգություն:

Կյանքի առաջին տարիներին կտրուկ փոփոխություններ են տեղի ունենում. ոչինչ չիմացող, անգոր փոքրիկները դառնում են ակտիվ հետազոտողներ, սկսում են քայլել, ավելի լավ հասկանալ շրջապատող աշխարհը և գիտակցել, թե ինչպես կարող են ազդել նրա վրա: Նրանք տեսնում են նաև, թե ինչպես է այդ աշխարհն արձագանքում իրենց գործողություններին, համոզվում են, որ կարող են իրենց ինչ

ինչ պահանջներ բավարարել ինքնուրույն կամ դիմել օգնության, սկսում են հասկանալ՝ ինչն է լավ, ինչն է վատ:

Շփման միջոցով մեծահասակները (առաջին հերթին՝ ծնողները) ազդում են երեխայի վրա: Այդ ազդեցության ուղիները կարող են տարբեր լինել: Կարևոր է, որ մեծահասակը ընկալվում է որպես անձ՝ հասարակության ներկայացուցիչ, երբ ազդում է երեխայի վրա, նրա առջև ինչ-որ բան իմանալու, ինչ-որ հմտություններ յուրացնելու պահանջներ կամ խնդիրներ է դնում: Առաջադրանքի կատարումը, որպես կանոն ընդունվում է կամ գոհունակությամբ կամ դժգոհությամբ, այսինքն՝ այն ամրապնդվում է, կամ չի ամրապնդվում: Այս վերաբերմունքը՝ մեծահասակի գնահատականը, նույնպես մտնում է շփման շրջանակի մեջ և երեխայի վրա ազդեցության ձևերից մեկն է: Բացի այդ՝ երեխայի շփումը մեծահասակի հետ ազդեցություն է գործում նաև նրա անմիջական հաղորդակցման ոլորտի վրա՝ խոսքի յուրացման, անձի զարգացման, անձի ինքնագիտակցության վրա, ինչպես նաև հասակակիցների շրջանում ընկերական կապվածությունների ձևավորման վրա:

Երեխայի շփումը մեծահասակի հետ սկզբունքային նշանակություն ունի, և տարբերվում է երեխաների՝ իրար հետ շփվելուց: Երեխա-մեծահասակ շփման մեջ կարևոր և առաջնային դեր ունի մեծահասակը: Մեծահասակի խոսքերն ու արարքներն են որոշում երեխայի հետ փոխներգործության հետագա զարգացման բնույթը: Մեծահասակի սխալներն են, որ հետագայում պատճառ են դառնում նրանց կոնֆլիկտների համար: Մեծահասակների հետ շփման պակասը վաղ զարգացման փուլերում բացասական է անդրադառնում երեխայի ոչ միայն մտավոր, այլ նաև անձի զարգացման համար:

Ուշադրության պակասը, երեխային անտեսելը կարող են բերել ներոտիզացիայի, հոգեկան, հոգեբանական, հոգեմարմնական հիվանդությունների, խորը անձնային շեղումների:

Տարիքային շրջաբաժանում

1/1,5- 3 տարեկան

1 կամ 1,5ից մինչև 3 տարեկան հասակում՝ ձևավորվում են ինքնուրույնությունը (դրական բևեռում) և անվճռականությունը (բացասական բևեռում): Այս տարիքում շարժողական և հոգեբանական ունակությունների զարգացման հիման վրա զարգանում է ինքնուրույնությունը: Եթե ծնողները երեխային հնարավորություն են տալիս անել այն, ինչին նա ընդունակ է, չեն շտապեցնում, չեն արգելում, նրա մոտ առաջանում է իր մարմնին, մկաններին, մղումներին և ինչ-

որ չափով միջավայրին տիրապետելու զգացողություն. երեխայի մոտ ձևավորվում է ինքնուրույնությունը:

Բայց երբ ծնողները շտապեցնում են, երեխայի փոխարեն անում են այն, ինչ նա ընդունակ է անել, կամ հաճախ մեղադրում են թրջված վարտիքի համար, նրա մոտ ձևավորվում է անվճռականություն:

Այս շրջանում երեխայի մոտ առաջ է գալիս իրավիճակային -

գործնական շփման ձևը, որտեղ հիմնական պահանջմունքը համագործակցությունն է մեծահասակների հետ առարկայական գործունեության շրջանակներում:

3 -6 տարեկան

Յից մինչև 6 տարեկան հասակում ձևավորվում են նախաձեռնությունը (դրական բևեռում) և մեղքի զգացումը (բացասական բևեռում): Այս տարիքում բավականին զարգանում են ֆիզիկական հմտությունները՝ հեծանիվ քշել, վազել և այլն: Երեխան սկսում է իր համար զբաղմունք հորինել, նրա հնարամտությունը դրսևորվում է ն՝ խոսքում և՝ երևակայելու ունակության մեջ: Կախված այն բանից, թե ծնողներն ինչպես են արձագանքում երեխայի մտահղացումներին (եթե չեն սահմանափակում դրանք), նրա մոտ ձևավորվում է նախաձեռնությունը: Բայց եթե ծնողները ցույց են տալիս, որ նրա շարժողական գործունեությունը վնասակար է, հարցերը՝ ձանձրալի, խաղերը՝ անիմաստ, նրա մոտ ձևավորվում է մեղքի զգացումը:

Այս շրջանում երեխայի մոտ ի հայտ է գալիս իրավիճակային իմացական շփման ձևը: Հիմքում ընկած է մեծահասակի կողմից հարգալից վերաբերմունքի պահանջմունքը: Շփման այս ձևի ի հայտ գալը պայմանավորված է այն բանով, որ նախադպրոցականի մտածողության, ուշադրության, խոսքի զարգացման մակարդակը թույլ է տալիս նրան կտրվել կոնկրետ իրավիճակից՝ առարկաների հետ կոնկրետ մանիպուլիացիաներ անելուց և մտածում է ավելի ընդհանուր, նաև բարդ հարցերի շուրջ: Սակայն երեխայի հնարավորությունները դեռևս սահմանափակ են, և գիտելիքների միակ աղբյուրը, որը հնարավորություն է տալիս ստանալ հարցերի պատասխանները, մեծահասակն է:

Շփման խնդիրները նախադպրոցական տարիքում

Նախադպրոցական տարիքի երեխաների հաղորդակցման խնդիրներ Վերջերս ուսուցիչները և ծնողները ավելի ու ավելի մտահոգված են նշում, որ շատ նախադպրոցական տարիքի երեխաներ լուրջ դժվարություններ են ունենում ուրիշների հետ շփվելու, հատկապես հասակակիցների հետ: Մանկական թիմ մտնելով երեխաները ձգտում են, բայց հաճախ չգիտեն, թե ինչպես կապ հաստատել, ընտրել իրենց հասակակիցների հետ շփվելու համապատասխան ձևեր և նրանց նկատմամբ ցուցաբերել քաղաքավարի և ընկերական վերաբերմունք: Այս ամենը հանգեցնում է վարքի բացասական ձևերի, անհարկի կոնֆլիկտների ինքնաբուխ առաջացմանը: Նրանք ընկերանում են, վիճում, շպարվում, վիրավորվում, նախանձում, օգնում միմյանց: Այս բոլոր հարաբերությունները սուր զգացվում են և կրում են շատ տարբեր հույզեր: Երեխաների հարաբերությունների ոլորտում հուզական լարվածությունն ու կոնֆլիկտը շատ ավելի բարձր են, քան մեծահասակների հետ շփման ոլորտում:

Ծնողները երբեմն անտեղյակ են զգացմունքների ու հարաբերությունների լայն շրջանակի մասին, որ ապրում են իրենց երեխաները և, իհարկե, առանձնապես չեն կարևորում երեխաների վեճերը, վիրավորանքները: Այս խնդիրն առանձնահատուկ նշանակություն ունի ներկայումս, երբ երեխաների բարոյական և հաղորդակցական զարգացումը լուրջ մտահոգություն է առաջացնում: Ավելի ու ավելի հաճախ մեծահասակները սկսեցին բախվել հաղորդակցության ոլորտում դժվարություններին, ինչպես նաև երեխաների բարոյական և հուզական ոլորտի անբավարար զարգացման հետ: Փակվելով հեռուստացույցների, համակարգիչների առաջ՝ երեխաները սկսեցին ավելի քիչ շփվել մեծերի և հասակակիցների հետ : Ժամանակակից երեխաները դարձել են ավելի քիչ արձագանքող ուրիշների զգացմունքներին: Յուրաքանչյուր մարդ պետք է կարողանա լսել մյուսին, ընկալել և ձգտել հասկանալ նրան: Թե ինչպես է մարդը զգում ուրիշին, կարող է ազդել նրա վրա՝ առանց վիրավորելու կամ ագրեսիա առաջացնելու, կախված է նրա հետագա հաջողություններից միջանձնային հարաբերություններում:

Երեխան ակտիվորեն շփվում է հասակակիցների և մեծահասակների հետ, մասնակցում է համատեղ խաղերին, պատրաստ է պետական և այլ լեզուներով սոցիալ-մշակութային փոխազդեցության մեջ մտնել: Կարողանում է արտաքին աշխարհի հետ շփվել բանավոր և ոչ խոսքային միջոցներով: Նախադպրոցական տարիքում հասակակիցների հաղորդակցության զարգացման խնդիրը զարգացման հոգեբանության համեմատաբար երիտասարդ, բայց արագ զարգացող ոլորտ է: Նրա հիմնադիրը՝ Չ.Պիաժեն էր: Հենց նա էլ դեռ 30-ական թթ. Մանկական հոգեբանների ուշադրությունը հրավիրեց հասակակիցների վրա՝ որպես երեխայի շփման կարևոր գործոն՝ ինչպես նաև սոցիալական և հոգեբանական զարգացում, որը նպաստում է էզոցենտրիզմի ոչնչացմանը, սակայն այդ տարիներին այն մնաց գրականություն մակարդակում: Նախադպրոցական տարիքում մանկական աշխարհն այլևս չի սահմանափակվում միայն ընտանիքով:

Նրա համար այժմ նշանակալից մարդիկ են ոչ միայն մայրիկը, հայրիկը կամ տատիկը, այլ նաև այլ երեխաներ, հասակակիցներ: Եվ քանի որ երեխան մեծանում է, նրա համար ավելի կարևոր կլինեն շփումներն ու կոնֆլիկտները հասակակիցների հետ: Գրեթե յուրաքանչյուր մանկապարտեզի խմբում ծավալվում է երեխաների միջանձնային հարաբերությունների բարդ և երբեմն դրամատիկ սցենար: Մեծահասակների հետ շփումը ազդում է երեխաների զարգացման վրա վաղ և նախադպրոցական մանկության բոլոր փուլերում: Ոչ մի հիմք չկա ասելու, որ երեխայի տարիքի հետ հաղորդակցության դերը մեծանում կամ նվազում է: Ավելի ճիշտ է ասել, որ դրա իմաստը դառնում է ավելի բարդ և խորը, քանի որ հարստանում է երեխայի հոգևոր կյանքը, ընդլայնվում են նրա կապերը աշխարհի հետ և դրսևորվում են նրա նոր կարողությունները: Հաղորդակցության հիմնական և, հավանաբար, ամենավառ դրական ազդեցությունը երեխաների զարգացումն արագացնելու ունակության մեջ է:

Հաղորդակցության ազդեցությունը հայտնաբերվում է ոչ միայն երեխայի զարգացման բնականոն տեմպերի արագացման մեջ, այլ նաև նրանում, որ այն թույլ է տալիս երեխաներին հաղթահարել անբարենպաստ իրավիճակը, ինչպես նաև օգնում է շտկել ոչ պատշաճ դաստիարակությամբ երեխաների մոտ առաջացած թերությունները: Հաղորդակցության ազդեցությունը կարելի է նկատել երեխայի մտավոր զարգացման տարբեր ոլորտներում՝ 1) երեխաների հետաքրքրասիրության ոլորտում. 2) իրենց հուզական փորձառությունների ոլորտում. 3) մեծահասակների նկատմամբ սիրո ձևավորման և հասակակիցների հետ ընկերական կապերի ձևավորման մեջ. 4) խոսքի յուրացման բնագավառում. 5) երեխաների անհատականության և ինքնագիտակցության ոլորտում:

Գործնական աշխատանք

Թիվ 103 մսուր մանկապարտեզ, երեխաների հետ պատրաստում ենք ամանորյա բացիկներ

Եզրակացություն

Ելնելով տարբեր հեղինակների ներկայացրած տեսական նյութերից ուսումնասիրության արդյունքում եկանք այն եզրահանգման, որ նախադպրոցական տարիքում շփման խնդիրների հաղթահարումը և հասարակական կյանքում ինտեգրման համար կարևորագույն խթանն են հանդիսանում երեխայի կրթության միջավայրը, մատչելիությունը

Նախադպրոցական տարիքի երեխաների համար կարևորագույն նշանակություն ունի ընտանիքի կողմից դրական դերն ու աջակցությունը, որի արդյունքում շփման խնդիրներ ունեցող երեխան կարողանում է լիարժեքորեն ներառվել հասարակության շրջանում:

Անմասն չի մնում նաև հասարակության կողմից ազդեցությունը, ինչի դրական լինելու դեպքում նույնպես բարձրանում է շփման խնդիրներ ունեցող երեխաների կյանքի որակը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Копанева С.Н. Развитие навыков общения и эмоционального состояния детей старшего дошкольного возраста. - festival. 1 september.ru/./313711
2. Дошкольное воспитание и обучение. Основные положения. - Астана, ҚР МЖ МБС1.001- 2012.
3. Немов Р.С. Психология. Т 1. -М.: Владос, 1998.
4. Гиппенрейтер Ю.Б. Общаться с ребенком КАК?- М.: АСТ «Астрель», 2006.
5. Байдерякова К.Ю., Бабунова Е.С. Психологические особенности развития общения детей старшего дошкольного возраста со сверстниками. - www .admgusev.ru

6. Спок Б. Книга для родителей от доктора Спока. - Попурри, 2007.

7. Бондаренко А., Матусик А. Воспитание детей в игре. - М.: Просвещение, 1983.

Фамилия автора: Петрова О.Ф., Панкевич Г.В.

Теги: [Воспитание](#) [Дети](#) [Игры](#) [Общение](#) [Общество](#) [Поведение](#) [Человек](#)

Журнал: [Вестник северо-казахстанского университета им. Манаша Козыбаева](#)

Год: [2015](#)

Город: [Петропавловск](#)

Категория: [Педагогика](#)

https://www.babycef.am/hy/childcare-health/development/physiological-development-stages?fbclid=IwAR3XAgGWU1BsCkBP6TG8YUTfZF1JdVWKRhYDFgCecHdW3YosoUluB_nIVIM